

Lakiosasto

2.9.1999

Työeläkelaitoksille

EU:N SOSIAALITURVA-ASETUKSEN 1408/71 MUUTOS

1 EU-LAPSENELÄKKEEN MÄÄRÄYTYMISTÄ KOSKEVAT SÄÄNNÖT MUUTTUVAT

Eläketurvakeskus on antanut EU:n sosiaaliturvasäännösten mukaan määräytyvää perhe-eläkettä koskevat ohjeet yleiskirjeessä A 20/95. EU-lapseneläkkeen myöntämistä erotusetuutena koskevat ohjeet on puolestaan annettu yleiskirjeessä A 29/97. Lisäksi EU-lapseneläkkeisiin liittyvistä ilmoituksista on annettu lakiosaston tiedote 9/98.

EU-asetuksen (ETY) 1408/71 lapseneläkkeitä koskevia säännöksiä on muutettu asetuksella (EY) n:o 1399/1999. Tässä yleiskirjeessä selostetaan tämä muutos.

2 LAPSENELÄKKEEN MÄÄRÄYTYMINEN

Muutoksen jälkeen pääsääntönä on, että lapseneläkkeet määräytyvät asetuksen 1408/71 III osaston 3 luvun mukaisesti aikaisemman 8 luvun sijaan. Muutos tarkoittaa sitä, että lapseneläkkeiden laskemiseen sovelletaan samojen sääntöjä kuin leskeneläkkeiden laskemiseen. Lapselle myönnetään lapseneläkettä kaikista EU-maista, joissa edunjättäjä oli ollut vakuutettuna ja joissa lapsi täyttää lapseneläkkeen saamisen edellytykset.

Entisiä sääntöjä sovelletaan

Muutoksen jälkeenkin lapseneläke määräytyy entisten sääntöjen mukaan teoreettisena eläkkeenä tai erotusetuutena, jos edunjättäjä joskus oli ollut sellaisen järjestelmän piirissä, josta myönnetään vain perhevastuksia tai orpojen lisä- ja erityisavustuksia. Tällöin lapseneläke maksetaan yleensä ensisijaisesti lapsen asuinmaasta. Muista maista, joissa edunjättäjä oli ollut vakuutettuna, voi puolestaan tulla maksettavaksi erotusetuutta entiseen tapaan. Näissä tilanteissa lapseneläke siis määräytyy kuten ennenkin, vaikka lapsi asuisi Suomessa.

2.9.1999

Järjestelmät, joista myönnetään vain perheavustuksia tai orpojen lisä- ja erityisavustuksia, luetellaan uudessa liitteessä VIII. Tällaisia järjestelmiä on Belgiassa, Ranskassa, Tanskassa, Yhdistyneessä Kuningaskunnassa ja Irlannissa. Jos edunjättäjä oli ollut vakuutettuna jossakin edellä mainituista maista, sovelletaan vanhoja sääntöjä. Jos lapsi siis asuu Suomessa, lapseneläke myönnetään teoreettisena eläkkeenä ja jos lapsi asuu muussa EU-maassa, erotusetuutta voi tulla maksettavaksi Suomesta.

Esimerkki 1: Edunjättäjä oli työskennellyt Ruotsissa ja viimeksi Suomessa TEL:n piirissä. Ruotsi ja Suomi molemmat laskevat lapseneläkkeen samalla tekniikalla kuin leskeneläkkeen eli asetuksen mukaisena kansallisena eläkkeenä ja pro rata -eläkkeenä huomioiden kummassakin maassa täyttyneet vakuutuskaudet. Näistä suurempi myönnetään.

Esimerkki 2: Edunjättäjä oli työskennellyt Suomessa, Ruotsissa ja viimeksi Tanskassa. Lapsi asuu Tanskassa, jolloin Tanska on ensisijainen lapseneläkkeen maksaja. Suomesta ja Ruotsista voi tulla maksettavaksi erotusetuutta. Tanskan järjestelmä siis aiheuttaa sen, että lapseneläke määräytyy entisten sääntöjen mukaan.

Esimerkki 3: Edunjättäjä oli työskennellyt Tanskassa, Ruotsissa ja viimeksi Suomessa. Lapsi asuu Suomessa, jolloin Suomi on lapseneläkkeen ensisijainen maksaja. Ruotsista voisi tulla maksettavaksi erotusetuutta. Tanskassa ei ole jatkuvaa lapseneläkettä, mutta Tanskasta voidaan myöntää lapselle maksettavaa perheetuutta erotusetuutena. Lapseneläke myönnetään Suomesta teoreettisena eläkkeenä.

3

ELÄKEHAKEMUS JA SEN KÄSITTELY

Muutoksen yhteydessä ei ole muutettu eläkehakemuksen käsittelyä koskevia säännöksiä. Orvonetuuksien uudesta määrittelystä johtuu kuitenkin, että sellainen lapseneläkehakemus, johon sovelletaan uusia lapseneläkkeen määräytymissääntöjä, myös käsitellään samalla tavalla kuin leskeneläkehakemus. Tästä seuraa mm. se, että myös lapsen eläkehakemuksen perusteella tehdään päätösten yhteenveto. Jatkossa ei enää vertailla eri jäsenmaiden lapselle maksamia etuuksia, paitsi jos edunjättäjä oli työskennellyt Belgiassa, Ranskassa, Tanskassa, Yhdistyneessä Kuningaskunnassa tai Irlannissa.

Eläkelaitos menettelee hakemuksessa ilmoitettujen ja eläkerekisteritietojen mukaisesti. Jos niiden mukaan lapsella on oikeus uusien sääntöjen mukaiseen lapseneläkkeeseen, lapselle myönnetään näiden sääntösten mukainen lapseneläke. Jos toisen EU-maan vakuutuskaudet todennäköisesti vaikuttavat eläkkeen määrään, perhe-eläke myönnetään väliaikaisella päätöksellä. Edunjättäjän eläkkeeseen tehdään tulevan

2.9.1999

ajan ositus aivan samoin kuin leskeneläkettä laskettaessa. Jos on todennäköistä, etteivät toisen EU-maan vakuutuskaudet vaikuta eläkkeen määrään, voidaan perhe-eläkepäättös antaa heti lopullisena (esimerkiksi kun edunjättäjä oli vanhuuseläkkeellä). Eläkelaitokset toimittavat lopulliset perhe-eläkepäättökset Eläketurvakeskukselle yhteenvetoa varten normaalisti.

Jos lapsi asuu ulkomailla ja sovelletaan uusia sääntöjä, lapseneläkepäättös on toimitettava Kansaneläkelaitoksen kansainvälisen ryhmän välityksellä lapsen asuinmaahan päätösten yhteenvetoa varten samalla tavalla kuin leskeneläkkeessä.

Jos lapseneläke myönnetään entisten sääntöjen mukaisesti (edunjättäjä oli työskennellyt Belgiassa, Ranskassa, Tanskassa, Yhdistyneessä Kuningaskunnassa tai Irlannissa) menetellään aikaisempien käsittelysääntöjen mukaisesti. Tällöin ei tehdä päätösten yhteenvetoa.

4 VOIMAANTULO

Uudet säännöt tulevat sovellettavaksi, jos edunjättäjä on kuollut 1.9.1999 tai sen jälkeen. Edunsaajan tai hänen edunvalvojansa pyynnöstä voidaan lapsen eläkeoikeudet tarkistaa uusien sääntöjen mukaiseksi, jos edunjättäjä on kuollut ennen 1.9.1999.

Jos tarkistusta haetaan kahden vuoden kuluessa uudistuksen voimaantulosta, tarkistettu eläke myönnetään voimaantulopäivästä lukien. Jos puolestaan tarkistusta haetaan kahden vuoden määräajan päättymisen jälkeen, tarkistettu eläke myönnetään kansallisen lainsäädännön mukaisesti. Tällöin tarkistettu eläke voidaan pääsääntöisesti myöntää takautuvasti hakemista seuraavaa kuukautta edeltäneen vuoden ajalta (TEL 4 b §). Tarkistuksen suorittamisesta tullaan keskustelemaan Pohjoismaisessa kokouksessa, jonka jälkeen siitä annetaan tarkemmat ohjeet lakiosaston tiedotteella.

5 ELÄKEPÄÄTÖS- JA HAKEMUSTIETOJEN REKISTERÖINTI

EU-perhe-eläkepäättöksen rekisteröinti

Perhe-eläkepäättösten rekisteröintiin pitää tehdä huomattavia muutoksia EU-lapseneläkkeen määräytymistä koskevien muutosten vuoksi. Eläkepäättöksellä pitää voida ilmoittaa teoreettisen eläkkeen määrä Kelaa varten edunsaajakohtaisesti. Tämä aiheuttaa muutoksia perhe-eläkepäättössanomaa, koska tällaista tietoa ei ole ennen ilmoitettu. Myös sanoman tarkistuksiin tulee muutoksia. Samassa yhteydessä erotusetuus aletaan ilmoittaa erityismarkkamääränä, jota ei koroteta

2.9.1999

TEL-indeksillä. Muutoksia tulee myös perhe-eläkepääätöstietoja sisältäviin 3270-näyttöihin ja ETK:n sisäisiin näyttöihin.

Muutosten suunnittelulle ja toteutukselle pitää varata riittävästi aikaa. Muutokset otetaan käyttöön vasta 10.1.2000 tuotantoon tulevassa versiossa. Sitä ennen ei uudella tavalla laskettuja EU-lapseneläkepääätöksiä saa rekisteriin. ETK sopii Kelan ja työeläkelaitosten kanssa tietojenvälityksestä tämän syksyn osalta. Tästä tiedotetaan erikseen.

EU-perhe-eläkkeen tarkistushakemus

Edunsaaja voi pyytää perhe-eläkkeen tarkistamista uusien sääntöjen mukaisiksi, jos edunjättäjä on kuollut ennen 1.9.1999. Vastaavanlainen tarkistushakemusmenettely oli käytössä myös 1.1.1994 alkaen, jolloin eläkkeensaajan pyynnöstä tarkistettiin ennen ETA-sopimuksen voimaantuloa myönnetyn eläkkeen määrä.

Tarkistushakemuksen vireilletuloilmoituksen rekisteröintimuutokset ovat tältä osin auki ja määrittely voidaan aloittaa vasta em. pohjoismaisen kokouksen jälkeen. Muutokset tullevat voimaan tältäkin osin aikaisintaan 10.1.2000. Siihen saakka tarkistushakemuksen vireilletulosta ei anneta vireilletuloilmoitusta ETK:n hakemusrekisteriin.

Eläkepääätös- ja hakemustietojen rekisteröinnistä annetaan ilmoitusliikenneohjeet tämän syksyn aikana.

ELÄKETURVAKESKUS

Helena Tapio

Riitta Korpiluoma